

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ТУРИЗМУ

ВІСНИК

ЛЬВІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ
ЕКОНОМІКИ І ТУРИЗМУ

Серія: «Економічні науки»

11/2016

Львів
2016

Міністерство освіти і науки України

Львівський інститут економіки і туризму

ББК65

В 53

Вісник Львівського інституту економіки і туризму [Текст] : зб. наук. ст. / М-во освіти і науки України. Львів: інст-т економіки і туризму ; [редкол. : І. О. Бочан та ін.]. — Львів : ЛІЕТ, 2016. — № 11. — 314 с : іл., табл.

Bulletin of Lviv Institute of Economics and Tourism [Text] : collection of scientific works / Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv Institute of Economics and Tourism ; [editor-in-chief Bochan I. O.]. — Lviv : LIET, 2016. — # 11. — 314 p.

Висвітлюються актуальні питання теоретичних і прикладних аспектів економіки, розвитку туристичної індустрії в Україні і, зокрема, в Західному регіоні; аналізуються підходи до створення туристичного продукту й організації спеціальних видів туризму. Особлива увага звертається на вивчення краєзнавства, екологічного супроводу туристичної діяльності та підготовки фахівців для даної галузі.

Для фахівців туристичної галузі, науково-педагогічних працівників, аспірантів і студентів навчальних закладів туристичного профілю.

Topical issues of theoretical and practical aspects of economics of the tourist industry development in Ukraine and particularly in Western region are reflected; approaches to design of tourist product and organizing special kinds of tourism are analyzed. Special attention is given to local studies issues, ecological accompaniment of tourist activity and training specialists for the given branch.

For specialists of tourist sphere, scientific and pedagogical workers, post-graduates and students of tourist educational institutions.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. *Бочан І. О.*, д. е. н., професор — головний редактор;
2. *Паньків Н. Є.*, к. б. н. — заступник головного редактора;
3. *Берест Р. Я.*, д. і. н., доцент;
4. *Білонога Ю. Л.*, д. т. н., професор;
5. *Бомба М. Я.*, д. с.-т. н., професор;
6. *Білий Л. А.*, д. т. н., професор;
7. *Васильчак С. В.*, д. е. н., професор;
8. *Доманцевич Н. І.*, д. т. н., професор;
9. *Жук Ю. Т.*, д. т. н., професор;
10. *Скаска О. І.*, д. е. н., доцент;
11. *Лащик І. П.*, к. е. н., доцент;
12. *Лихолат Є. О.*, к. е. н., доцент;
13. *Майкова С. В.*, к. т. н., доцент;
14. *Майовець Є. Й.*, д. е. н., професора;
15. *Майор О. В.*, к. е. н., доцент;
16. *Михасюк І. Р.*, д. е. н., професор;
17. *Присяжнюк Ю. І.*, д. е. н., професор;
18. *Реверчук С. К.*, д. е. н., професор;
19. *Сокіл В. В.*, д. філол. н., професор;
20. *Тринько Р. І.*, д. е. н., професор, академік УААН;
21. *Безручко Л. С.*, к. геогр. н., доцент — відповідальний секретар

Рекомендовано до друку
вченою радою Львівського інституту
економіки і туризму (протокол № 5 від 27.04.2016)

© Львівський інститут
економіки і туризму, 2016
© Автори статей, 2016

ЗМІСТ

Розділ 1. ЕКОНОМІКА І ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ

<i>Бочан І. О. Теоретичне і практичне значення цивілізаційного розвитку економіки. Стадіальна криза</i>	10
<i>Поплавський В. Г., Бігус М. М. Основні аспекти залучення іноземного капіталу та їх значення для туристичного бізнесу</i>	15
<i>Войтко С. В., Мяло Н. С. До можливості реалізації інновацій в атомній енергетиці</i>	21
<i>Брижань І. А., Міняйленко І. В., Арзуманян А. Пошук нових джерел фінансування енергоефективних проектів на промислових підприємствах України</i>	27
<i>Лихолат Є. О. Складові економічної безпеки туристичних підприємств в інфраструктурі детінізації економіки</i>	35
<i>Батьковець Н. О. Особливості операційної діяльності підприємств готельного бізнесу</i>	42

Розділ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТУРИЗМОЛОГІЇ

<i>Самодай В. П., Жбанова Ю. В. Особливості стратегії підвищення якості туристичних послуг</i>	47
<i>Безручко Л. С. Поняття рекреаційно-туристичний ресурс та підходи до класифікації</i>	54

Розділ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ОСНОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Бочан І. О. Інтеграційні процеси кластеризації у туризмі: публічно-приватне партнерство</i>	59
<i>Дідович І. І. Використання потенціалу партнерських стосунків у сфері міжнародного туризму</i>	65
<i>Клапчук М. В., Несп'як В. І. Інноваційні аспекти розвитку готелів</i>	70
<i>Мельниченко С. В., Кудлай Т. В. Міжнародні готельні мережі</i>	78
<i>Подвірна Х. Є., Бунько О. Б. Діяльність туристичних концернів в умовах глобалізації</i>	87
<i>Кудла Н. Є. Соціально-економічні аспекти привабливості сільського туризму Карпатського регіону</i>	93

Розділ 4. ТОВАРОЗНАВСТВО І ТОРГІВЛЯ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ

<i>Луців Н. В., Тис М. С. Огляд інноваційних технологій, що застосовуються у виробництві лиж</i>	100
--	-----

<i>Гуцак О. М., Семак Б. Д.</i> Оцінка впливу прання, хімічного чищення та прасування пофарбованих рослинними барвниками платтяних тканин на стійкість їх пофарбувань	108
<i>Ковальчук Х. І.</i> Вплив добавок із нетрадиційної сировини на покращення органолептичних показників кексів	118

Розділ 5. ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА РЕСТОРАННИЙ СЕРВІС

<i>Джурик Н. Р.-Й., Майструк І. М.</i> Тематичні заклади ресторанного господарства: світовий та вітчизняний досвід	123
<i>Жолинська Г. М.</i> Використання різних видів харчових волокон у технології хлібобулочних виробів функціонального призначення	129
<i>Івашиків Л. Я., Шах А. Є.</i> Розширення асортименту фіточаїв у закладах ресторанного господарства	134
<i>Турчин І. М., Зарубяк О. І., Білонога Ю. Л.</i> Використання бджолиного меду у технології ацидофільної пасти	142
<i>Сливка Н. Б., Михайлицька О. Р., Наговська В. О.</i> Розробка технології жирових сумішей для виробництва бутербродної продукції у вендінг-автоматах	149
<i>Сусол Н. Я.</i> Інновації в організації виробництва закладів ресторанного господарства: питання їх сутності	154

Розділ 6. КРАЄЗНАВСТВО, КУЛЬТУРА І ТУРИЗМ

<i>Берест Р. Я., Берест І. Р.</i> Перша російська влада в Східній Галичині та її злочинна політика	159
<i>Дорош Ю. С.</i> Сучасний стан та перспективи розвитку героїко-патріотичного туризму у Галичині	169
<i>Дембіцька С. М.</i> Львів як один із перспективних центрів розвитку ділового туризму в Україні	181
<i>Козак Г. Ю.</i> Культурно-історична спадщина села Татаринів	193
<i>Бегей О. І.</i> Культурно-просвітницькі організації в м. Городок у другій пол. XIX — першій пол. XX ст.	199
<i>Франків І. Я.</i> Діяльність митрополита Андрея Шептицького в організації опіки над емігрантами	205
<i>Цимбала О. С., Стахів О. З.</i> Інноваційні тенденції у роботі музеїв Львова	212
<i>Самодай В. П., Локоть В. О.</i> Перспективи використання національних традицій та етнічної кухні у готельно-ресторанній сфері	221

Розділ 7. РЕКРЕАЦІЙНИЙ ТУРИЗМ І РЕАБІЛІТАЦІЯ

Цимбалюк М. Ф., Цимбалюк В. М. Деякі аспекти концепції гостинності у сільському туризмі	226
Безручко Л. С. Методика визначення рекреаційної ємності територій природно-заповідного фонду (на прикладі Шацького НПП)	233
Зінь Л. М., Лабарткава К. В., Лядик О. І., Шай О. К. Еколого-пізнавальний маршрут «Гора Лева» як ефективний засіб рекреації і екологічної освіти на території РЛП «Знесіння»	241

Розділ 8. ІНФРАСТРУКТУРА ТУРИНДУСТРІЇ ТА ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЇ

Бомба М. Я. Екологічні проблеми водних ресурсів, якості питної води та шляхи їх вирішення	245
Паньків Н. Є., Шумик У. П. Екологічна ситуація у Львівській області та її вплив на розвиток туризму в регіоні	253
Гальків Л. І., Килин О. В., Стручок Н. М. Безпека соціальних систем: екологічні засади розвитку туризму	260
Гринькевич О. С. Екологічне середовище та екокультура готельного бізнесу міста: результати анкетування готелів Львова	265
Надич М. М. Еволюція становлення концепції мережевого розвитку готельного бізнесу	272
Мусій Г. Г. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку хостельного господарства у Львові	278

Розділ 9. АУДИТОРІЯ

Гуляк О. Б. Розвиваючий аспект інтенсивного навчання іноземних мов	282
Никитенко О. Д. Актуальність вивчення професійної лексики англійською мовою у сфері туризму та готельно-ресторанної справи	288
Швець Г. В. Мультимедійні програми як ефективний засіб навчання іноземних мов студентам нефілологічних спеціальностей	294
Бегей О. І., Ткачишин М. Я. Вплив реклами на спосіб життя сучасної людини	301

Розділ 10. ПОДІЇ. ІНФОРМАЦІЯ. РЕЦЕНЗІЇ

Цимбала О. С. У Львівському інституті економіки і туризму обговорили проблеми та перспективи розвитку українського етнотуризму	307
Паньків Н. Є. Підсумкова студентська науково-практична конференція II етапу конкурсу студентських наукових робіт з напрямку «Туризм»	309
Паньків Н. Є. Міжнародна науково-практична конференція «Стратегія розвитку туризму у XXI столітті у контексті сталого розвитку»	311

УДК 069:001.895(477.83)

Цимбала Ольга Стефанівна, старший викладач,
 Стахів Ольга Зіновіївна, студентка
 Львівський інститут економіки і туризму

ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ У РОБОТІ МУЗЕЇВ ЛЬВОВА

У статті окреслено ключові тенденції у роботі музеїв Львова. Охарактеризовано та проаналізовано основні інноваційні рішення, які музеї міста впроваджують у роботу. Виділено пропозиції щодо активізації роботи музеїв з метою залучення відвідувачів та зацікавлення музейним продуктом туристів Львова.

Ключові слова: музей, галерея, інновація, музейний продукт, інтерактив, інфраструктура, туристична індустрія.

Туристична інфраструктура країни, регіону чи міста формується сукупністю закладів, діяльність яких спрямована на задоволення потреб туристів та місцевого населення. Невід'ємною складовою туристичного бізнесу є не лише організація перевезення, розміщення, харчування туристів, а й включення до програми туру знайомства з природою та історією, архітектурними пам'ятками, культурними особливостями регіону, міста чи села. Заклади культури та мистецтва виступають вагомою складовою туристичної інфраструктури, мають значний вплив на формування привабливості туристичного центру. Серед цих закладів особливу роль відводять музеям — важливим об'єктам культурно-пізнавального туризму.

Львів є одним із найбільш привабливих туристичних міст України саме завдяки великій кількості культурно-історичних пам'яток. Музеї Львова користуються попитом серед туристів. Так, у 2014 р. Інститут міста на замовлення Управління туризму Департаменту розвитку Львівської міської ради провів соціологічне опитування серед туристів міста. Під час цього дослідження було виділено п'ять основних напрямків, які формують дозвілля туристів у Львові [5]. Результати яскраво демонструють, що поряд із екскурсіями містом, відвідуванням сакральних пам'яток та посиденьками у кафе/кав'ярнях і ресторанах, більше як половини туристів (60 %) включають до своєї програми перебування відвідування музеїв, галерей, що, закономірно, робить ці об'єкти важливими для розвитку туризму.

Вподобання респондентів представлено на рис. 1.

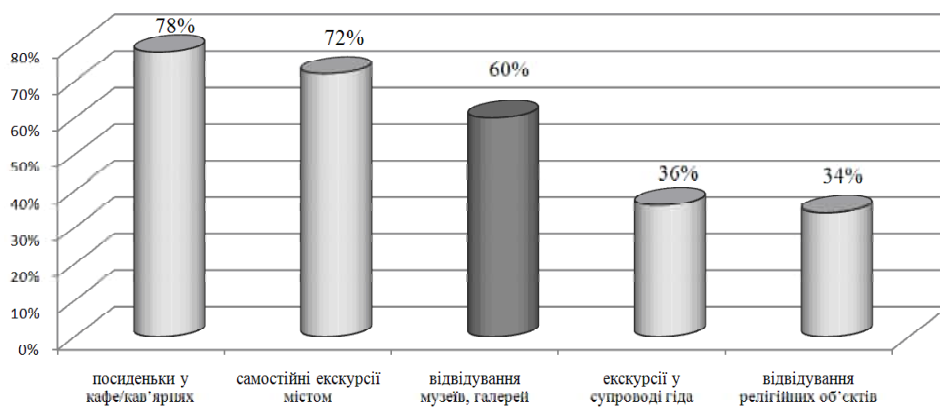

Рис. 1. Дозвілля туристів у Львові (за даними дослідження Інституту міста [5])

Розгалужена багатопрофільна музейна мережа Львова повинна бути осередком розвитку культури та дозвілля на туристичному ринку, а також відправною точкою для пізнання туристом Львова і Львівщини. Співпраця між музеями та індустрією туризму

життєво необхідна обом сторонам. Туристичні фірми розробляють різноманітні туристичні продукти, організують багато екскурсійних програм, у маршрут яких включають відвідування музеїв. Найбільш цінним є ті музеї, які вміють на вимогу часу створити унікальний музейний продукт та презентувати його на туристичному ринку як невід'ємну частину туристичного продукту. Адже сучасний музейний світ наповнений величезною кількістю нових ідей, поглядів, технологій. Тому і перед музеями Львова постає завдання адаптуватися до вимог ХХІ ст., створити відкриту систему комунікації. Успішність вирішення цих проблем залежить від здатності музею генерувати і втілювати нові ідеї.

Враховуючи потужний туристичний потенціал Львова, особлива увага тут приділяється розвитку інновацій загалом, у тому числі й у музейному середовищі. Проаналізувавши діяльність львівських музеїв, можемо виділити наступні ключові аспекти інноваційних рішень:

- створення інтерактивних експозицій з використанням технічних засобів (планшетів, мультимедіа для демонстрації фільмів, презентацій);
- організація інтерактивних науково-освітніх та пізнавальних програм для дорослих і дітей: практичні заняття, уроки, лекції, семінари, презентації, конференції, концерти;
- проведення тематичних майстер-класів;
- проведення святкових, фестивалівних програм;
- підтримка міжнародних та розвиток власних музейних заходів (міжнародна акція «Ніч в музеї» та фестиваль «Ніч у Львові»);
- розробка та впровадження театралізованих екскурсій;
- підтримка соціальних програм для людей з обмеженими можливостями;
- розробка веб-сайтів та створення 3D-панорам;
- участь у грантових проектах;
- розробка музейного бренду шляхом створення сувенірної музейної продукції;
- розвиток музейної інфраструктури та додаткових музейних послуг (сувенірні магазини, кав'ярні, дитячі кімнати, тантамарески*).

Сучасний світ настільки швидко розвивається, що ці тенденції вносять корективи і у музейне середовище. На зміну традиційній статичній експозиції приходять нові віяння, які «збагачують» музейний простір технічними засобами та, з їхньою допомогою, наповнюють цікавим динамічним змістом. З сучасного досвіду роботи львівських музеїв можна зазначити, що діюча виставка у Державному природничому музеї Львова має електронний супровід: поряд з музейними експонатами виставлені планшети, на яких тварини, комахи, риби чи птахи показані у природному середовищі. А у Львівському історичному музеї, який має цікаву колекцію старовинних годинників, на екрані показано роботу складних годинникових механізмів у дії. У Музеї Скла біля кожного експонату є таблиця із QR-кодом: за допомогою смартфона чи планшета можна його зчитати. Таким чином можна отримати основну інформацію про експонат без послуг екскурсовода, а лише навести телефон чи планшет на код і прочитати усю інформацію про експонат.

Цілий ряд музеїв обладнано мультимедійними засобами, які дозволяють переглянути тематичні фільми чи презентації і оживити процес сприйняття інформації. Так, під час екскурсії у Таємну аптеку можна подивитися фільм про історію фармації. Для відвідувачів Музею пивоваріння передбачена можливість переглянути відеофільм про «Львівську пивоварню» та відвідати дегустаційний зал. Одна з експозиційних зал Національного музею-меморіалу «Тюрма на Лонцького» обладнана стаціонарним мультимедійним пристроєм, де відвідувачам у режимі нон-стоп демонструють кінохроніку, в якій зафіксовано стан в'язниці після відходу радянських військ зі Львова у кінці червня

* *Тантамареска* (від фр. *tintamarresque*) — стенд для фотографування, зазвичай хардпостер або фігура зі спеціальними отворами (для рук, обличчя, ніг) із зображенням певного персонажа.

1941 р. У музеях Львова також пропонується показ документального кіно, зокрема у кінозалі Національного музею-меморіалу «Тюрма на Лонцького» демонстрували програму X мандрівного фестивалю документального кіно про права людини «Docudays UA», а Музей ідей традиційно проводить міжнародний фестиваль незалежного кіно «КіноЛев», який щорічно збирає сотні глядачів.

Музеї Львова часто організують роботу таким чином, аби процес пізнання ставав обов'язковим пунктом дозвілля, а водночас і навчання. Тому важливим напрямком інноваційної діяльності сучасних львівських музеїв є проведення науково-освітніх та пізнавальних програм для дорослих і дітей. Одним із найновіших музейних проєктів Львова є проєкт «Канікули в НМЛ — "Нове життя давніх традицій"». Його виконавцем є Національний музей ім. А. Шептицького. Цей проєкт ініційовано з метою залучити до знайомства з музеєм та його колекцією дітей і молодь, показати, що вивчення історії українського мистецтва є цікавим, веселим і пізнавальним заняттям. Прогресивність інтерактивної програми полягає у впровадженні в теоретичні навчальні заняття елементів інтерактивної гри, а також слайд-показів, анімаційних фільмів за тематикою збірок Національного музею, майстер-класів, які відбуваються в творчій майстерні — справжній школі розмаїтих народних ремесел (вибійка, гравюра, ікона на склі, витинанка, ікона на дошці та ін.). Також у форматі культурно-освітніх програм у Художньо-меморіальному музеї І. Труша лише протягом 2014 р. реалізовано ряд цікавих проєктів для дітей молодшого й середнього шкільного віку.

У Львівській національній галереї мистецтв ім. Б. Г. Возницького під час інтерактивної виставки «Діти і дітлахи» (грудень 2013 р.) було зроблено акцент на образ дитини в образотворчому мистецтві XVII–XX ст. та створено нестандартний підхід до презентації творів мистецтва: живопис супроводжували антикварні іграшки, лунала колискова в чергуванні із мелодіями з мультказок. Для підтримки уваги наймолодших поціновувачів прекрасного було організовано вікторини та інтерактивні ігри за тематикою творів. У березні 2014 р. стартував інтерактивний проєкт для дітей «Арт-вікенд» у Львівській національній галереї мистецтв, під час якого була проведена тематична екскурсія, присвячена дитячому портрету та майстер-клас для дітей. А в грудні 2014 р. у цьому ж музеї відбулося урочисте відкриття різдвяного мистецького проєкту для дітей «Шлях сніговика від Миколая до Різдва» та святкового проєкту «Різдвяна година в галереї», у рамках яких було представлено інтерактивну лекцію «Зима в живописі», вікторину з різдвяними пазлами, відео-ролик: «Образ Снігової баби в малюнках різних періодів, різних країн та художників», цікаві майстер-класи, де можна було зробити справжню різдвяну листівку та навчитись розписувати снігових баб.

Впровадження музейних інтерактивних уроків у навчально-виховний процес є актуальним для Національного музею ім. А. Шептицького, Львівської галереї мистецтв, Львівського природничого музею, Інтерактивного музею «Таємна аптека», Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької. Музей «Таємна аптека» активно співпрацює з педагогами, які хочуть урізноманітнити викладання хімії у школі наочними експериментами у справжній алхімічній лабораторії музею. Таким чином відвідувачам музею дають змогу самостійно провести досліди алхіміків, відчувати себе у ролі фармацевтів — та й загалом доторкнутися до сучасної музейної культури, де експозицію частково творять також і відвідувачі виставки. Крім уроків хімії в музеї «Таємна Аптека» організовано навчальні заняття з біології, географії та історії.

З метою приваблення до музею цільових аудиторій, поглиблення їх знань та формування позитивного іміджу установи окрім експозиційної діяльності, збереження та формування колекцій, музеї часто проводяться презентації, конференції, лекції, концерти.

Державний природознавчий музей організовує найрізноманітніші події на природничу та музеологічну тематику: презентації книг, виставки актуального мистецтва, науково-популярні лекції, лекції з музеології. У рамках Фестивалю камерної музики в Музеї етнографії та художнього промислу проводиться концерт «Зимові вечори від Collegium Musicum». Музично-меморіальний музей С. Крушельницької є знаним осередком музичного життя міста, наукової та творчої роботи. До послуг відвідувачів в музеї представлений цикл лекцій «Львів музичний», «Львів театральний», під час яких слухачі можуть довідатися про музичне життя Львова. У програму перебування в музеї також може входити концерт камерно-вокальної музики. Окрім вечорів музики в «Музичному Салоні» Музею С. Крушельницької відбувається ретроспективний показ фільмів.

У музеях Львова вже традиційно можна відвідати різноманітні тематичні майстер-класи для дітей та дорослих. Серед найцікавіших варто виділити наступні: створення гравюри, розпис яворівської іграшки, малювання народної ікони на склі, виготовлення ялинкових прикрас, а також майстер-класи з писанкарства, бісероплетіння, лозоплетіння, гончарства, ковальства (табл. 1).

Таблиця 1

Тематика проведення майстер-класів у музеях Львова

Музей	Майстер-класи
Національний Музей ім. Андрея Шептицького	створення гравюри «Портрет Тараса Шевченка», створення вибійки (українські та кримськотатарські орнаменти), виготовлення тризуба в техніці бісероплетіння, розмальовування традиційної яворівської іграшки, малювання народної ікони на склі
Художньо-меморіальний музей Івана Труша	виготовлення писанки, крапанки, мотанки, «фаберже», великодньої листівки в техніці квілінг, створення квіткових композицій в техніці «гофрування», кручення, аплікація, виготовлення композиції «Венеційська маска» в техніці крапання
Художньо-меморіальний музей Леопольда Левицького	створення ліногравюри, виготовлення листівки із улюбленою сакральною пам'яткою Львова, «Осінь гравюра на картоні», створення вертепних масок, графічних різдвяних листівок та зимового малюнку на тканині
Художньо-меморіальний музей Олени Кульчицької	виготовлення листівки різними техніками кольорового друку, виконання творчої копії кольорової гравюри О. Кульчицької у техніці трафаретного друку, виготовлення оригінальних іграшок, створення ілюстрації до народних байок, виготовлення брошки-квітки із тканини, ляльок-оберегів, ялинкових прикрас
Музей історії релігії	виготовлення хрестиків із глини, ангелів із бісеру, створення власної ікони на склі, розмальовування писанок, крашанок, крапанок
Інтерактивний музей «Таємна аптека»	майстер-клас для дітей «Створи свою книжку», майстер-клас для батьків — «Казкотерапія у роботі з дітьми»
Музей народної архітектури і побуту «Шевченківський гай»	писанкарство, лозоплетіння, гончарство, розмальовування печі, ткацтво, різьба по дереву, ковальське мистецтво, гра на народних інструментах, виготовлення пташок із найрізноманітніших природних матеріалів, виготовлення весільної атрибутики, ляльки-мотанки з сіна, тканини

Львів завжди вирізнявся прихильністю до традиційної української культури, саме тому святкування Різдва та Великодня наповнене тут особливим шармом. Щороку в Музеї народної архітектури і побуту проходить свято «Різдво в Гаю». Під час свята колядують гурти автентичного співу, відбуваються театралізовані дійства вертепів, театру тіней. Протягом святкових днів усі охочі навчаються плетінню дідуха, створенню ляльок-мотанок, різдвяних павуків з соломи, відвідують майстер-класи із ковальського мистецтва. Також в Гаю діє ярмарок, який частує відвідувачів численними різдвяними стравами. У рамках великодніх святкувань у цьому музеї відбувається етнографічний фестиваль

«Велика гаївка», де львів'яни та гості міста можуть ознайомитись з традиціями весняного циклу та взяти участь у великодніх забавах. На головній сцені протягом всього дня звучать веснянки та гаївки, проводяться конкурси, аукціон писанки. Для найменших відвідувачів відкрито спеціальну галявину «Вербові котики», де діти можуть розважатись та пізнавати народні звичаї.

На території Музею народної архітектури та побуту щорічно відбувається театральний фестиваль «Казка у гаю», присвячений Дню захисту дітей. На галявинах музею оживають казки у виконанні учасників фестивалю — дитячих та юнацьких театральних колективів з різних міст та областей України. Особливим колоритом визначається і проведення Андріївських вечорниць, під час яких гості мають змогу поворожити, кидаючи чоботи, покусати калиту, осідлати коцюбу та зробити збитки господареві, підвісивши фіртку.

Нічні атракції стали ще однією туристичною цікавинкою Львова. Традиційно у місті двічі на рік проходить промоційно-туристична акція «Ніч у Львові», під час якої вночі храми, музеї, театри та інші заклади відкривають свої двері для відвідувачів. У межах фестивалю «Ніч у Львові» готуються різноманітні дійства, мистецькі програми, ексклюзивні екскурсії. Львівський музей історії релігії запровадив перший практику нічних екскурсій. Для львів'ян з'являється нагода відвідати театралізовану костюмовану екскурсію «В гостях у Князя Лева» та дізнатися про таємниці підземелля Домініканського монастиря. Львівський історичний музей теж підтримує акцію, зокрема у музеї «Арсенал» відбувається реконструкція середньовічних лицарських боїв та майстер-клас з середньовічних танців, у Музеї скла — майстер-клас з виготовлення вітражу, в Італійському дворіку — театралізоване вогняне дійство «Історія кохання львівських Ромео і Джульєтти», у Палаці Бандінеллі — театралізована екскурсія експозицією та концерт класичної музики. Ідею нічних екскурсій активно підтримує і Державний історико-культурний музей-заповідник «Личаківський цвинтар».

Щороку в світі відбувається акція «Ніч музеїв», приурочена до Міжнародного дня музеїв. Українські музеї приєдналися до акції у 2008 р. У місті-музеї Львові ця акція теж займає чільне місце, зокрема Львівський Державний природознавчий музей НАН України організував програму «День-Ніч-2014», що мала на меті звернути увагу на екологічну просвіту як запоруку виховання відповідальних громадян. У цей час в музеї працював дитячий куточок, де волонтери разом з дітьми різного віку через мистецькі засоби пізнавали різноманітний світ тварин. Ввечері можна було поринути у невідомий світ природи при перегляді фільмів. А на завершення до уваги відвідувачів програма «Третє дихання» — презентація моделей львівських дизайнерів. До програми «Ніч музеїв» у Музеї-меморіалі жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького» увійшли заходи із відзначення 60-річчя Кенгірського повстання та 70-их роковин депортації кримських татар із рідних земель.

Музеї, як осередки культури у громадах, мають бути готові прийняти будь-якого члена суспільства, адаптуючи музейне середовище і для осіб з обмеженими можливостями, усуваючи будь-які бар'єри, що можуть перешкоджати повноцінній участі осіб з інвалідністю у музейних програмах. Питання доступу інвалідів до музейних та культурних цінностей ще далеко від підходів у розвинених країнах світу. Однак наразі можемо зазначити деякі позитивні зрушення у цьому, зокрема, проект «Музеї без бар'єрів». Коаліція польських та українських музеїв для професійного обслуговування неповносправних відвідувачів». Чотири львівські музеї на початку вересня 2014 р. у Регіональному музеї міста Стальова Воля (Польща) підписали Угоду про наміри щодо співпраці в ході реалізації проекту «Музеї без бар'єрів». Це дасть можливість готувати музейних працівників до обслуговування неповносправних осіб [16].

У Музеї історії релігії відбувся майстер-клас «Доторкнись до експоната» для учнів школи-інтернату з вадами зору. В експозиційних залах екскурсоводи детально описували експонати, а незрячі діти мали можливість потримати в руках глиняні вироби часів трипільської культури, вишиті рушники, чимало інших речей із фондової колекції музею. У Львівській національній галереї мистецтв ім. Б. Возницького відбулася виставка «Торкаючись — бачу», яка дає можливість незрячим «побачити» портрети кінчиками пальців. Захід «Торкаючись — бачу» заплановано як своєрідний експеримент, у рамках якого 12 живописних портретів з експозиції галереї мистецтв було відтворено в іншому, несподіваному матеріальному вимірі — скульптурі. Відтворення у скульптурі характеру творчої манери кожного з авторів портретів допомагає незрячій людині зрозуміти, у чому полягає різниця художніх стилів. Більше можливостей для людей з вадами слуху пропонує також «Таємна аптека», яка адаптувала відеогід для людей із вадами слуху. У музеї «Таємна аптека» у Львові показують фільм про історію аптеки «Під угорською короною» з сурдоперекладом.

Дуже важливим засобом популяризації музею сьогодні є мережа Інтернет — чимало музеїв мають свої веб-сайти. Важливим етапом є формування «он-лайнової» аудиторії музею за допомогою сучасних комунікаційних засобів. Для «он-лайн» аудиторії запрацювали сторінки багатьох музеїв у соціальних мережах (Facebook), акаунт на сайті «Музейний простір» [17]. Рейтинг популярності львівських музеїв серед музеїв України у соціальній мережі Facebook представлено у таблиці 2. У рейтингу об'єднані музеї різних профілів, музейні організації, видання та галереї, щоб можна було порівняти вплив на користувачів Фейсбуку. Для того, щоб потрапити до переліку 100 найбільш популярних, у грудні 2012 р. сторінка музею/галереї повинна була мати хоч одне вподобання («лайк»), у травні 2013 р. — не менше 57; у грудні 2013 р. нижній поріг — 140 «лайків». У таблиці

Таблиця 2

Найкращі музеї та галереї України 2013 (за рейтингом користувачів Facebook [4])

Місце 2013 грудень	Місце 2013 травень	Назва	21.12.2013	20.12.2012
1	1	Pinchuk Art Centre	14852	10793
2	3	Mysteskyi Arsenal	9726	5003
3	2	Ya Gallery	9208	—
4	4	Мамаєва Слобода	5865	3873
5	new	Одесский историко-краеведческий музей	5320	—
6	6	Музей Івана Гончара	4557	2101
7	new	MyGallery	4333	—
8	5	National Art Museum of Ukraine	4314	2749
9	new	Одесский литературный музей	3341	—
10	9	САЛО Lviv Modern Art Museum	3328	1541
14	7	Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького	2903	1970
45	71	State Museum of Natural History (Lviv)	815	101
63	59	Львівська національна галерея мистецтв / ЛНГМ. Відділ промоції	488 / 552	131
64	53	Тюрма на Лонцького	482	148
78	81	Таємна Аптека. Інтерактивний музей	311	—
84	new	Музей народної архітектури та побуту у Львові. Шевченківський гай	249	—
86	87	Музей пивоваріння	228	80
91	85	Львівський музей історії релігії	174	37

ми представили лише ТОП-10 найпопулярніших музеїв та галерей України 2013 р. та залишили всі музеї Львова, які ввійшли до ТОП-100, із зазначенням місця у рейтингу.

Не стоять осторонь львівські музеї і щодо питання розвитку власної інфраструктури та додаткових послуг. Зокрема, при багатьох львівських музеях діють сувенірні чи книжкові крамнички, де можна придбати сувенірну продукцію (у тому числі і з символікою музею, наприклад Музей пивоваріння, Львівський історичний музей, Таємна аптека, Аптека-музей). При окремих музеях діють кав'ярні, зокрема після огляду виставки у Музеї ідей можна перепочити у кав'ярні «Трапезна», відвідувачі Музей пивоваріння можуть завітати до ресторану «Хмільний дім Роберт Домса», який діє поряд у комплексі Львівської пивоварні, а відвідувачі Львівського історичного музею можуть випити чашечку запашної кави в Італійському дворіку (тут кафе працює у літній період часу). Подібний заклад планує відкрити і Львівський національний музей ім. А. Шептицького. До послуг найменших відвідувачів у ЛНМ ім. А. Шептицького і у Музеї етнографії та художнього промислу працюють дитячі кімнати. Музей пивоваріння заохочує відвідувачів не лише дегустаційною програмою та переглядом фільму, але й розробив тантамарески — спеціальні тематичні стенди для фотографування.

Орієнтуючи свою діяльність на відвідувачів, застосовуючи на практиці інноваційні рішення та нові ідеї, музеї Львова здатні стати жвавими осередками культурного обміну та платформою для спілкування. У місті формується активне музейне середовище, де відвідувачі, окрім пізнавальної інформації, мають можливість долучитись до участі у проведенні екскурсії, створити щось своїми руками. Відтак, актуальними є зусилля спрямовані на пошук сучасного музейного буття, реалізацію нових стратегій розвитку, впровадження інноваційних технологій. У цьому напрямку ще потрібно активно працювати на рівні районних музеїв Львівщини, які, на жаль, у більшості випадків, інноваційними ідеями не можуть вразити свого відвідувача.

Музей є важливою складовою туристичної індустрії. Протягом останніх десятиліть у світі змінився погляд на роль музеїв у суспільстві. Актуальною проблемою музеїв стало прагнення утримати «планку» суспільної зацікавленості й популярності серед відвідувачів. Музеї функціонують не лише як сховища артефактів, а й як заклади, які можуть надавати широкий спектр послуг, організовувати цікаве дозвілля, реалізовувати культурні та соціальні програми.

Поряд з інноваційними творчими підходами більшість музеїв Львова і особливо Львівщини повільно впроваджують віртуальні музейні продукти, новітні технології для створення анімованої та інтерактивної експозиції, потребують вдосконалення сайти окремих музеїв, спостерігається низький рівень впровадження додаткових послуг.

На сьогодні музеї як хранителі культурних цінностей і шедеврів мистецтва потребують інформаційної підтримки та ефективної реклами. Застосування комп'ютерних технологій — один з найефективніших способів для вирішення цих проблем. Піклуючись про власний імідж, у музеях створюються web-сторінки з детальною інформацією про експозиції. Однак, не у всіх музеїв Львова і Львівщини сьогодні є власні сайти. Українські поціновувачі мистецтва мають можливість відвідати віртуальний варіант будь-якого великого європейського музею і не в змозі насолоджуватись вітчизняними шедеврами у віртуальному світі, які теж є унікальними і неповторними.

Значна частина музеїв залишається поза увагою туристів через необізнаність про їхнє існування. У порівнянні із музеями у великих туристичних центрах Європи, львівським музеям не вистачає орієнтації на іноземного туриста. Це можуть частково виправити аудіогіди, які дозволяють прослуховувати екскурсію різними мовами. Однак,

львівські музеї таким досягненням ще не можуть похвалитися. Отже, серед основних пропозицій щодо активізації роботи музеїв можна виділити наступні:

- оновлення експозиції, розширення експозицій сучасного мистецтва;
- впровадження сучасних інформаційних технологій;
- забезпечення зовнішнього ознакування музеїв;
- підвищення стандартів сервісу в музеях;
- підвищення рівня володіння іноземними мовами серед екскурсіводів;
- розробка віртуальних екскурсій на веб-сайтах музеїв;
- створення музейного порталу Львова і Львівщини з необхідною інформацією про музеї різними мовами;
- проведення заходів для інформування та промоції музеїв міста і регіону.

Узагальнюючи, варто зазначити, що інноваційні підходи в музеях є своєрідним поєднанням як технологічних так і сервісних новинок. Вони повинні використовуватися для підтримки попиту на музейні послуги, сприяти підвищенню рівня відвідування музеїв серед туристів міста і регіону та бути запорукою формування позитивного туристичного іміджу Львівщини.

Література

1. *Василишин М. С.* Інноваційна освітня діяльність музеїв в Україні й Польщі [Текст] / Матеріали науково-практичної конференції «Музейна педагогіка — проблеми, сьогодення, перспективи» (Київ, 24–25 вересня 2013 р.) / Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. — К. : НКПІКЗ, 2013. — С. 15–17.
2. *Гриценко В.* Віртуальна екскурсія — важливий метод презентації музею [Електронний ресурс] // Військово-історичний меридіан: електронний науковий фаховий. — К. : Меморіальний комплекс «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років», 2013. — С. 116–122. Ч Режим доступу: http://vim.gov.ua/images/sbor/vim_Spec_2013.pdf.
3. Інтерактивні та мультимедійні технології в музеї [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ascreen.ru/projects/type/more.php?id=32>.
4. *Копитько О.* 100 кращих музеїв і галерей України-2013: рейтинг користувачів Facebook [Електронний ресурс] / Олексій Копитько. — Режим доступу: <http://prostir.museum.ua/post/31822>.
5. Львів туристичний. Дозвілля туристів ТОП-5. Інфографіка Інституту міста [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.city-institute.org/Socio/tourism_2014.jpg.
6. Мережа та діяльність музеїв у 2013 р. // Експрес-випуск Державної служби статистики України від 09. 04. 2014 № 124/0/05.4 вн-14.
7. Музей гуртує: арт-терапевтичні сесії в музейному просторі для розбудови мікросоціуму особи з інтелектуальною недостатністю [Текст] : практичний посібник. — К. : Національний музей мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків, ВГО «Коаліція», 2014. — 48 с.
8. *Найдюк О.* Голландські музеї та українські можливості [Електронний ресурс] // Динамічний музей. — 31.03.2014. — Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2014/03/31/142209>.
9. Потаємні мрії музейників стали реальністю [Електронний ресурс] // Динамічний музей. — 31.03.2014. — Режим доступу: <http://www.museums.org.ua/news/174>.
10. *Рутинський М. Й., Стецюк О. В.* Музеезнавство [Текст] : навч. посіб. — К. : Знання, 2008. — 428 с.
11. *Сосновська Т.* Недремне око інтернету [Електронний ресурс] // Музейний простір. — 7 лютого 2014 р. — Режим доступу: <http://prostir.museum.ua/post/32090#.UuoqIYiPBc8.twitter>.
12. Статистичний щорічник міста Львова за 2013 рік / Головне управління статистики у Львівській області. — Л., 2014. — 140 с.
13. *Трофименко Т. М.* Інтерактивні методи роботи з відвідувачами як різновид музейної комунікації (із практики Харківського літературного музею) [Електронний ресурс] // 18 Сумцовські читання: Музей як соціокультурний інститут в умовах інформаційного суспільства. — Харків, 2012. — Режим доступу: <http://museum.kh.ua/academic/sumtsov-conference/2012/article.html?n=5>.

14. Фролова А. Inside Explorer — система визуализации, меняющая восприятие экспонатов [Электронный ресурс] // Технологии и маркетинг для музеев. — 12.06.2014. — Режим доступа : http://mart-museum.ru/mart_articles/inside-explorer.

15. Хачатурова О. Динамічний музей: підсумки освітніх подорожей [Електронний ресурс] / Динамічний музей. — 29.06.2014. — Режим доступа : <http://www.istpravda.com.ua/articles/53b71e2c62c04>.

16. Цебенко І. Музеї без бар'єрів [Електронний ресурс] // Львівський музей історії релігії. — 19 вересня 2014. — Режим доступа : <http://www.museum.lviv.ua/novyny/9-novyny/306-muzei-bez-barieriv>.

17. Червоний Є. Музеї та соціальні мережі: нові можливості та випробування [Текст] / Є. Червоний // Музейний простір. — 2013. — № 2. — С. 30–33.

18. Шевцов І. П. Майбутнє музеїв (інформаційний аспект) [Електронний ресурс] // 19 Сумцовські читання: Музей як соціокультурний інститут в умовах інформаційного суспільства. — Харків, 2013. — Режим доступа : <http://museum.kh.ua/academic/sumtsov-conference/2013/article.html?n=829>.

Цымбала О. С., Стахив О. З.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В РАБОТЕ МУЗЕЕВ ЛЬВОВА

В статье очерченно ключевые тенденции в работе музеев Львова. Охарактеризованы и проанализированы основные инновационные решения, которые музеи города внедряют в работу. Выделено предложения относительно активизации работы музеев с целью привлечения посетителей и заинтересованности музейным продуктом среди туристов Львова.

Ключевые слова: музей, галерея, инновация, музейный продукт, интерактив, инфраструктура, туристическая индустрия.

Tymbala O. S., Stakhiv O. Z.

INNOVATIVE TRENDS IN THE WORK OF THE MUSEUMS IN LVIV

The article outlines key trends in the work of the museums in Lviv. The major innovative solutions that museums introduce into their work are characterized and analyzed. Offers for the intensification of the museums work to attract visitors and tourists and to interest them with the museum product of Lviv are highlighted.

Key words: museum, gallery, innovation, museum product, interactive, infrastructure, tourism industry.